

Рачунарство и друштво
2015/2016

УВОД У ЕТИКУ

Александар Картељ
aleksandar.kartelj@gmail.com

Рачунарска гимназија

Морал или Етика

	Етика	Морал
Шта представља?	Скуп правила који је препознат од стране групе или културе	Индивидуално разликовање добрих и лоших принципа или навика
Одакле долази?	Из друштва	Индивидуално
Зашто постоји?	Зато што друштво мисли да треба да постоји	Зато што верујемо да се све може сврстати под добро или под лоше
Етика имплицира Морал и обрнуто?	Особа која прати принципе Етике не мора да буде морална.	Особа која нарушава принципе Етике некад то ради зарад одржања Моралности.

Прича 1

Марица је надарена средњошколка која жели да постане доктор медицине.

Пошто потиче из сиромашне породице, потребна јој је стипендија како би могла да оде на колеџ. Међутим, да би добила стипендију, она мора да буде међу најбољима у класи.

На неким од часова потребно је урадити додатни истраживачки пројекат на рачунару како би се добила највиша оцена. У њеној школи постоји неколико старији рачунара, али су они скоро увек заузети. Она нема времена да чека у реду јер после школе ради додатни посао како би могла да помогне у издржавању своје породице.

Једне вечери Марица је посетила библиотеку приватног колеџа удаљеног неколико километара од њеног стања. Тамо је пронашла велики број доступних рачунара повезаних на Интернет. Кришом је гледала преко рамена једног од ученика и запамтила податке за логовање.

Након тога се често враћала и користила рачунаре како би ефикасно завршила њене додатне пројекте и дипломирала међу најбољима у класи. Потом је добила пуну стипендију од престижног колеџа и наставила своје школовање.

Питања

1. Да ли је Марица урадила нешто лоше?
2. Ко је имао користи од тога што је учинила?
3. Ко је претрпео штету због онога што је учинила?
4. Да ли је Марица имала не-фер предност у односу на њене колеге средњошколце?
5. Да ли би се неки од ваших претходних одговора променио да Марица није добила стипендију и сада ради у продавници хамбургера?
6. Да ли је постојао бољи начин за достизање циља?

Прича 2

Организација која се бави смањењем броја спам порука је покушала да купи неколико главних Интернет провајдер у земљама Источне Азије како би зауставила спамере заштитом имејл сервера.

Међутим, овај покушај је био неуспешан и Организација одлучује да стави све адресе са ових имејл сервера на тзв. „црну листу“. Велики број организација у свету консултује „црну листу“ пре него што допусти пролазак имејл порука.

Ово је резултирало на следећи начин. Прво, количина спам порука се смањила за 25%. Друго, десетине хиљада корисника рачунара из Источне Азије, који су савесно користили своје рачунаре, сада нису у могућности да пишу својим пријатељима или пословним сарадницима ван Источне Азије.

Питања

1. Да ли је анти-спам организација урадила нешто лоше?
2. Да ли организације који одбијају да прихвате поруку од провајдер са „црне листе“ раде нешто лоше?
3. Ко је имао користи на крају?
4. Ко је претрпео штету?
5. Да ли је анти-спам организација могла да испуни своје циљеве на другачији начин?

Прича 3

У циљу смањења броја возача који пребрзо возе, полиција је инсталирала камере на свим надвожњацима изнад аутопута. Камере су повезане на рачунар који може поуздано да детектује аутомобиле који иду 10км изнад брзинског лимита.

Ови рачунари у себи имају инсталиране напредне алгоритме за препознавање слика који им омогућавају да прочитају бројеве таблица и запамте слике возача у високој резолуцији.

Додатно, ако се слика возача поклапа са сликом возача у возачкој дозволи, систем аутоматски генерише казну са графичким доказом прекршаја.

Шест месеци након што је систем пуштен, број возача који прекорачују брзину се смањио за 90%.

FBI је тражио од полиције у неком моменту приступ информацијама са камере у реалном времену. Полиција је пристала на овај захтев. Три месеца касније, FBI је искористио ове информације и ухапсио 5 чланова терористичке организације.

Питања

1. Да ли је полиција урадила нешто лоше?
2. Ко је имао користи од акција полиције?
3. Ко је претрпео штету због ових акција?
4. Да ли је полиција могла да постигне жељене циљеве на другачији начин? Које су предности и мане ових других начина?

Прича 4

Ви сте старији (сениор) софтвер инжењер у стартап компанији која развија нови производ. Овај производ ће омогућити продавцима да аутоматски праве и шаљу профактуре клијентима путем имејла, и то директно са свог паметног телефона.

Ваше продајно одељење је навело једну велику корпорацију да верује како ће овај нови производ бити доступан већ следеће недеље. Нажалост, у овом моменту софтвер и даље има неколико грешака (багова).

Вођа тест тима је окарактерисао све багове мањим приоритетом, али је навео да ће му ипак требати још месец дана тестирања како би био сигуран да производ не садржи неке катастрофалне грешке.

Због страха од конкуренције у индустрији паметних телефона, јако је битно да ваша компанија буде прва на тржишту. Према новим сазнањима, друга добро успостављена компанија ће пустити сличан производ за неколико недеља. Ако се то деси, ваша компанија ће највероватније морати да се искључи из даље борбе на тржишту.

Питања

1. Да ли ћете препоручити испоручење производа следеће недеље?
2. Ко ће имати користи ако компанија прати вашу препоруку?
3. Ко ће имати штете ако компанија прати вашу препоруку?
4. Да ли ви имате обавезе према било којој групи људи у контексту доношења ове одлуке?

Општа питања

- Како сте у претходним причама одређивали да ли је нека одлука или акција добра или лоша?
- Да ли сте били конзистентни кроз различите приче?
- Ако се неко не слаже са вама на који начин сте убеђивали друге да је ваше мишљење оно право?

Етика

- Етика је рационална систематска анализа случаја из које може проистећи да неки људи буду оштећени, а неки други да имају користи.
- Пример:
  1. Возач је у циљу да избегне пешака који је излете испред кола скренуо и убио другог пешака који је ишао пешачком стазом.
(Рефлексна акција, нема везе са етичким расуђивањем)
  2. Возач се напио и убио пешака.
(Свесно етичко расуђивање при доношењу одлуке да пије)